

Bizkaian gizarte inklusioa sustatzeko eguneko zerbitzuaren esparru kontzeptuala eta ezaugarriak

Egilea: Óscar Seco Revilla, Bizkaiko Foru Aldundiaren
Gizarte Inkusioa Sustatzeko zuzendari nagusia

Enplegua, Gizarte Inkusioa eta
Berdintasuna Sustatzeko Sailaren koadernoak

Gizarte Inkusioa bilduma

Nº

3

Bizkaian gizarte inklusioa sustatzeko eguneko zerbitzuaren esparru kontzeptuala eta ezaugarriak

Egilea: Óscar Seco Revilla, Bizkaiko Foru Aldundiaren
Gizarte Inklusioa Sustatzeko zuzendari nagusia

Laburpena: Artikulu honek Bizkaiko Foru Aldundiaren Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zuzendaritzak garatutako Gizarte Inklusioa Sustatzeko Eguneko Zerbitzuaren kontzeptuen esparrua eta ezaugarriak jasotzen ditu, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzko 185/2015 Dekretua garatuz. Artikuluak, lehenengo eta behin, ereduaren oinarri kontzeptual eta filosofikoak ezartzen ditu, bazterketaren kausa anitzeko izaera eta bizi-kalitatera, autodeterminaziora eta integrazio komunitariora bideratutako inklusio aktiboko eredia garatzeko beharrezana aintzat hartuta. Elementu horietatik abiatuta proposatutako ereduaren ezaugarriak planteatzen dira eta zenbait alderdi zehazten dira, hala nola eskaini beharko diren prestazio teknikoak eta osagarriak, profil hartzaileak, ostatua zerbitzuaren prestazio kualifikatu gisa hornitzea eta zerbitzuen baldintzak intentsitateari, iraupenari edo eskakizunari dagokienez.

Gako-hitzak: Eguneko Zentroa, Gizarte Zerbitzuak, gizarte-bazterketa, ereduak, banakako arreta, autodeterminazioa, baldintzak, bizi-kalitatea, prestazioak, zerbitzuaren ezaugarriak, aktibazio inklusiboa, Bizkaia.

1	Kontzeptu-esparrua eta arreta-eredua.....	13
2	Gizarte Inklusioa Sustatzeko Eguneko Zerbitzuaren ezaugarriak.....	25
3	Zerbitzua egituratzea sare osoan: profilak, ostatu-hornidura eta lurralde- banaketa	35
4	Bibliografia.....	41
5	Eranskina.....	43

Kontzeptu-esparrua eta arreta-eredua

1.1 Hasierako abiaburuak: zerbitzu publikoa eta erantzukizun publikoa

Bizkaiko Gizarte Inklusioa Sustatzeko Eguneko Zerbitzurako proposatzen den arreta-eredua gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonekin esku hartzeko indarrean dagoen paradigma eguneratzeko beharretik abiatzen da, hau da, esku hartze horren oinarri filosofiko edo kontzeptualen ikuspuntutik. Ondoren adierazten den bezala, zerbitzu eraginkorrak, egituratuak eta koherenteak garatu behar izatetik abiatzen da, batez ere prestazio teknikoz osatuak, eta, horrez gain, beste zerbitzu mota batzuen garapena bultzatu behar da; izan ere, zorroari buruzko 185/2015 Dekretuan ez daude gizarte-bazterketaren eremura bideratuta, baina zeregin garrantzitsua izan dezakete gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden erabiltzaileei arreta ematen jarraitzeko irizpidea gauzatzeko orduan.

Eredu honen abiapuntuko lehen gogoeta gizarte-bazterketaren arazoari erantzun behar diogula da (Gizarte Zerbitzuei dagokienez behintzat) zerbitzu publikoaren ikuspegitik. Horrek esan nahi du arreta-eredu bat eta baliabideen mapa artikulatu, koherente eta homogeneo bat eraiki behar ditugula zerbitzuen erantzukizun publikoaren alde egiteko, honako irizpide hauek betez:

- Prioridad: galehentasuna: zorroari buruzko 185/2015 Dekretuan araututako prestazio eta zerbitzuetarako sarbidea bermatzea;
- Prioridad: galkitatea eta laguntzak hobetzeko konpromisoa eta ahalgina;
- Prioridad: gahomogeneotasuna esku hartzean;
- Prioridad: gazerbitzuaren titulartasun publikoa zehaztea: erabiltzai-

leek eta, oro har, herritarrek, gure baliabideak Gizarte Zerbitzuen sistemako baliabide publiko gisa identifikatu behar dituzte.

Ilido horretatik, abiaburu moduan ohartarazi eta azpimarratu behar da zorroari buruzko 185/2015 Dekretuak erabiltzaileei jurisdikzio-bidean zein administrazio-bidean eska dakizkiekeen eskubide batzuk bermatzera behartzen dituela administrazio publikoak. Horrek esan nahi du, era berean, prestazioen eta zerbitzuen sarea egokitu behar dela aipatutako dekretuaren ezarpenak behar bezala betetze aldera, eta, ondorioz, baita horiek arautzen dituzten tresnak ere, hala nola lankidetza hitzarmenak, are gehiago kontuan hartuta gizarteratzearekin lotutako prestazioak eta zerbitzuak arautuko dituen dekreturik ez dagoela.

Beste alde batetik, uste dugu zerbitzu guztiek kontzeptu-esparru bera izan behar dutela abiapuntu (gizarte-bazterketaren, gizarteratze-prozesuen eta esku hartze sozialeko metodologiaren ulermena), baliabideen hedapena (zerbitzu motak, sarbide baldintzak, esku hartzearen helburuak, artatutako profilak, aurrez ezarritako prestazio teknikoak), banakako esku hartze prozesuen artikulazioa eta zentroen funtzionamendua eta arreta zuzeneko programak arautu behar dituzten arauak, esparru kontzeptual horri eta ez beste bati erantzuteko gauza izan daitezen.

Proposatutako kontzeptu-esparruak erantzukizun publikoaren printzipioari eta gizarte-kontzertazioko mekanismoekin duen loturari ere egiten dio erreferentzia. Alde horretatik irabazteko asmorik gabeko gizarte ekimenak zerbitzu publikoen horniduran eta kudeaketan duen presentzia eztaba daezina erantzukizun publikoaren printzipioan oinarritu behar da, eta, horretarako, erabiltzaileak eskubidea izan behar du bere arreta pertsonalizatuaren planean adierazitako zaintzak eta laguntzak jasotzeko zorroan deskribatutako prestazioen bidez, eta, zehatzago esanda, zentro edo zerbitzu modalitate bakoitzerako. Erantzukizun publikoaren printzipioak, aldi berean, honako hauek ditu lotuta:

- kasuaren erantzukizuna Bizkaiko Foru Aldundiko edo oinarritzko gizarte zerbitzuetako profesionalari esleitzea, kasuaren arabera;
- kasuaren arduradunaren koordinazioa;
- Gizarte Zerbitzuen erabiltzaileen eta profesionalen eskubideak eta

betebeharrak aitortzea eta betetzea;

- ikuskapen eta kontrol jarduketekin lankidetzan aritzeko betebeharra;
- finantzaketa egokia bermatzea;
- zerbitzuaren edo zentroaren ardura duen administrazio publikoaren komunikazio eta ikusgarritasun publikoa.

Era berean, Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zerbitzuak eta gizarte-erakundeek ahaleginak egingo dituzte arreta-eredu berrira egokitzeko, zerbitzu publikoek pertsonen arreta ematea zaildu eta eragotzi dezaketen esku hartzeak, zentroak edo sare paraleloak saihestuz. Beste alde batetik, gizarte erakundeak interes berezikoak izango dira soilik (hornitzaile pribilegiatutzat jo ahal izango dira) balio erantsi espezifikoak eta diferentziala eskaintzen badute, eta hori ituntzearen xede diren dinamiken osagarri izango diren komunitate-dinamikak sortuz lortuko dute.

1.2 Arreta-ereduaren oinarrizko abiaburuak

Oinarri teknikoaren ikuspegitik, arreta-eredua bost oinarriren gainean finkatu nahi dugu: bazterketa askotariko arrazoiengatik gertatzen dela onartzea; pertsonarengan finkatzen den arreta; bizi-kalitatea eta kalteak murriztea; sarea pixkanaka bizi-eredu independentera egokitzea; eta genero-ikuspegia.

Lehenengo eta behin, bazterketa arrazoi askogatik gertatzen dela onartzen dugu, eta tartean faktore eta dimentsio ugari azaltzen direla, eta faktore eta dimentsio horiek, aldi berean, elkarren artean erlazionatzen direla gizartetik kanporatzeko prozesu dinamikoak sortuz. Horren ondorioz, gizarteratze prozesuen askotariko dimentsioa aitortzen duten erantzun instituzionalak garatzearen aldeko apustua egiten dugu, herritar aktiboak eta aktibazio inklusiboa azpimarratuz. Horrek esan nahi du beharrezkoa dela:

- eredu batetik besterako jauzia ematea, hain zuzen ere eredu errehabilitatzaile edo normalizatzaile batetik pertsonak artatzeko ardatza gizarte-ingurunera eta gizarte-eskubideen saiora lekualdatzen duen gizarteratze-eredu batera, bazterkeria-faktore gehienek komunitatean dutela jatorria eta konponbidea kontuan hartuta;

- gizarteratze-programek, enplegarritasuna alde batera utzita, beste bizi-dimentsio batzuk landu behar dituztela jakitea, hala nola aisialdia, kultura-jarduerak, boluntariora edo beste komunitario edo gizarte-intereseko jarduera batzuk (elkarrekikotasuna, elkarren arteko menpekotasuna, doakotasuna edo elkartasuna) edo familia-jarduerak.
- gaikuntzara edo kualifikaziora bideratutako baliabideak gainditzea eta ahaldunderako eta eskubideen defentsarako orientazioa bultzatzea, pertsonaren duintasunarekin berez lotuta daudelako.

Bigarrenik, pertsona ardatz duen arreta-eredua defendatzen dugu, arreta indibidualizatzea, autodeterminazioa eta artatutako pertsonen autonomia bultzatuko eta erraztuko dituen. Horrek esan nahi du zentroak eta baliabideak ardatz dituen arreta-eredu batetik pertsonak, haien lehentasunak eta beharrianak eta gizarteratzea ardatz dituen ikuspegi komunitario batera igarotzea. Beraz, nagusia den ereduarekiko kultura aldatzen ari gara, baldintzazkotasun-irizpideak sartzen dituen, izaera moralekoak, esku hartze sozialean, “merezimendu-maila” desberdinekin portaera indibidualen arabera, eta jokabide horiek ez datoz beti bat indarrean dagoen corpusak ezartzen duen eskubide subjektiboaren esparruarekin.

Eredu hori (desgaitasunaren eremutik datorrena) gizarte inklusioa sustatzeko zerbitzuen eremura eramateak bi ondorio garrantzitsu ditu, guxtienez:

- alde batetik, bizi-kalitatea –artatutako pertsonen esperientziak eta definitzen duten bezala– esku hartzearen urrezko araua da, gizarteratzeko helburuarekin batera;
- beste alde batetik, laguntzen ereduak –arretaren indibidualizazioarekin estu-estu lotuta dagoenak– profesionalen esku hartzea ulertzeko modua aldatzea dakar, eta profesional horien lana arreta jasotzen duten pertsonen bizi-kalitatea hobetzeko eta gizarteratzeko laguntzak ematean oinarritu behar da, batez ere.

Ildo horretatik, eta hirugarrenik, bizi-kaliterako bideratutako eredu baten aldeko apustua egiten dugu, beharrezkoa denean kalteak murrizteko helburuak aplikatuko dituen. Marko honen barruan gizarteratzea esku hartzearen xedea da. Esku hartzearen oinarritzko eta lehentasunezko helburua

oinarrizko premiak asetzea eta bizi-kalitatearen gutxieneko baldintzak bermatzea izan behar da, eta bertan erlatibizatu egin behar dira bai pertsonen alde aurretik eska dakizkiekeen baldintzak, bai horrekin espero daitezkeen emaitzak (arazoaren kontzientzia, aldaketarako motibazioa, ohituren garapena, puntualtasuna eta ordutegien betetzea, higieena, toxikoen kontsumoen abstinentsiak, barne-araubideko araudiak...). Horren guztiaren ondorioz atalase txikiko arreta ezarri behar du ereduak eta atea ireki behar dio prozesu zorrotzekin erantzuten ez duten pertsonekin lan egiteari, edo espero daitezkeen helburua, besterik gabe, pertsonak ahalik eta narriadurarik txikiena pairatzea duten prozesuekin lan egiteari, eta horregatik esparru horretan zentzua hartzen dute gizarte-esku hartze aringarriak, eusteak eta bazterketa-egoeren espiraltasuna aitortzeak.

Sarea, pixkanaka, bizimodu independentearen eredura egokitzea ere defendatzen dugu. Komunitatean Oinarritutako Errehabilitazioa edo erreforma psikiatrikoa bezalako ereduetatik abiatuta, ia aho batez onartu da egoitza-erakundeak pixkanaka abandonatzea eta haien ordeztetxe-ko oinarriko zerbitzuak edo egoitza-irtenbide sakabanatuak eta txikiak ematea, zaurgarritasun eta arrisku egoeran dauden pertsonak komunitatean bermeekin bizi ahal izan daitezen. Gizarte-bazterketaren esparruan, ordea, ez da erabat onartu etxeko oinarriko zerbitzuen aldeko apustuak dakarren paradigma-aldaketa hori edo gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen banakako laguntza ematen zaien lagundutako etxebizitza ereduatarantz aurrera egiteko beharrazana.

Desinstituzionalizazio edo komunitatean oinarritutako arretarako trantsizio horrek aldaketa eskatzen du gizarte-bazterketarekin lotutako arazoak dituzten pertsonen ematen zaien arreta-motan. Erabiltzaileak baloratu eta kontsultatu egin behar dira, eta ekipamendu instituzional handien ordeztoko espazio batean artatu behar dira, pertsona horien beharrezanetara eta lehentasunetara egokituta egongo dena behar dituzten laguntzak jaso ahal izateko. Ez dira unean uneko aldaketa batzuk, inoiz amaitzen ez den prozesu bat baizik: kontua ez da jendea erakunde deituriko erailkin batzuetatik ateratzea, baizik eta pertsonen laguntzea beren bizitzaren kontrola izaten edo berreskuratzen eta gizartean integratzen, ahal den neurrian gainerako biztanleen bizitoki, bizikidetzak-neurri eta bizimoduak aukera bera erabiliz. Era berean, pertsona horiek bizi-kalitate ona izan dezaten sustatu nahi da, eskubide osoko herritar gisa parte hartuz gizarte-, kultura- eta ekonomia-jardueretan, pertsona bakoitzak aukeratzen duen

neurrian eta moduan.

Defendatzen dugun arreta komunitarioak honako hauek eskatzen ditu:

- gainerako biztanleen bizitokien artean edo horien ondoan kokatutako ostatu bat erabiltzea, pertsonarentzat ona, egokia eta irisgarria dena;
- herritar guztiek erabili ohi duten ostatu-aukeren sorta erabiltzea, aldez aurretik etxebizitzan laguntza garatuz laguntza eskaintzen duten etxebizitzak edo tutoretzapeko etxebizitzak baino lehen.
- jendeari, ahal den neurrian, non, norekin eta nola biziko diren aukeratzeko uztea;
- behar den laguntza guztia ematea, pertsonak komunitatean arrakastaz parte har dezaten.

Ikuspegi horren gauzatze argiena Housing First ereduan oinarritutako eskakizun txikiko eta laguntza modulatuak intentsitateko etxebizitza-sarea garatzea da. Sare hori 2016ko amaieran jarri zen martxan gure lurraldean, Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegua, Gizarte Inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailaren ekimenez. Esperientzia horrek agerian utzi du eskakizun txikia oso baliagarria dela erabiltzailea errehabilitazio pertsonaleko prozesu handinahiagoetan inplikatzeko laguntzeko.

Halaber, bizikidetzak-unitateen, tutoretzapeko edo laguntza duten etxebizitzak eta bestelako egoitza-irtenbideen aldeko apustua egiten dugu horrelakoen ezaugarriak tamaina txikikoak izatea, pertsonen jatorrizko tokietatik hurbilago egotea, pribatutasun eta intimitatea hobeto bermatzea direlako eta intentsitate aldakorreko laguntza-zerbitzu indibidualizatuak ematen dituztelako. Kasu horietan arrakastaren gakoa laguntzarako plan indibidualizatuak egitea da, bai eta eska daitezkeen laguntza eta arreta indibidualizatu eta laguntza intentsibo horiek ezarriko dituzten profesionalak hedatzea ere, bizitza autonomoa ahalbidetzeko (eta, beharrezkoa denean, arreta pertsonala eta etxeko arreta kontuan hartuko dituztenak).

Esparru horretan funtsezkoa da erabiltzailearen laguntza naturalak aprobetxatzea, bai eta inguruneak berak artatutako pertsonen kultura-, presakuntza-, aisialdi- eta astialdi-jardueretan parte hartzeko eskaintzen dituen baliabide komunitarioak ere.

Aldundi honek apustu moduan hautatu duen ereduak arian-arian hedatzea eskatzen du, eta, aldi berean, egungo sarea eraldatzea. Eraldaketa hori urrats hauen bidez garatzen da:

- Dauden zentroen baldintzak egokitzea, intentsitateari, iraupenari edo eskakizunari dagokienez:
 - intentsitatea, behar diren laguntza teknikoen beharrezko dedikazioaren arabera neurtuta, eskura ditugun balorazio espezializatuko tresnen bidez;
 - eskakizuna, atalase txikiko esku hartze bat ahalbidetuz, gizarteratze prozesuen barruan baztertuak ez sortzeko premia gisa sortzen dena; izan ere, behin eta berriz prozesuak hasten dituzten eta zentroek aurrez diseinatutako profiletara egokitzen ez diren pertsona talde handia aurkitzen dugu.
 - iraupena, oro har ezarritik gizarteratze prozesuak aldi baterakoak direla, kronizitateak saihesten eta mendekotasun-egoerak sortzen saiatuz (hala ere, kronikotzat jo beharko ditugu oso kaltetuak eta adinekoak diren pertsonak, asistentzia-maila handiak behar dituztenak eta ziurrenik atzerazinak direnak).
- Lehentasuna ematea harremanen era erlazioen ikuspegiari (gizarte-laguntza, kasuaren koordinazioa) eta erabiltzaileen bizi-kalitatea eta autodeterminazioa hobetzera bideratutako esku hartzeko helburuei, bereziki kronikotasun-egoeran edo egoera ahulenean dauden pertsonen arreta ematera bideratutako dispositiboetan.
- Zerbitzu guztietan esku hartze psikosoziala indartzea (gutxien garrantzia dagoen prestazioa, orain arte).
- Pertsonen eta haien eskubideen zentraltasuna azpimarratzea (bai eskubide sozial gisa aitortuak izan daitezkeenak, bai administratu izatek eratorritzen direnak), antolamenduaren arloko beharretatik eta irizpide profesionaletatik harago babestu behar baitira.

Azkenik, uste dugu beharrezkoa dela zerbitzu guztien definizioari genero-ikuspegia aplikatzea. Gizarte bazterketaren dimentsio anitzeko ulermenari lotuta, argi dago bazterketaren eremuan genero-arraila dagoela. Emakumeak, alderatu ezker, gizonak baino egoera sozial okerragoan daude; era berean, esan dezakegu beste modu batean jarduten duela eta

gizonek ez bezalako bazterketa-ibilbideak egiten dituela, eta hori emakumeen gizarte-bazterkeria handiaren ikusezintasun sozial handiagoan islatzen dela. Emakumeek, normalean, menderatze matxistari lotutako erlazioak izaten dituzte, eta horien bidez, gune bereziki etsaikorrak sailhesten dituzte, edo enpleguak izaten dituzte, hala nola sexu-langileak edo esplotazio-sareak, errealtate hori partzialki ezkututzen dutenak. Hainbat autorek agerian utzi dute, gizarte-bazterketako antzeko egoeren aurrean, emakumeek, maila konparatiboan, narriadura fisiko eta mental handiagoko egoerak jasaten dituztela eta arazo gehiago dituztela, besteak beste, genero-indarkeria jasatea.

Ikuspuntu horretatik, horiei aurre egiteko estrategiek ere desberdinak izan behar dute, eta eragina dute baliabideen konfigurazioan, profesionalen tipologian eta prestakuntzan, babesgabetasunari eta arriskuari buruzko berariazko gogoetak txertatzean, eta abar. Horregatik, batez ere prebentziozkoa den testuinguru batean, gizarte- eta hezkuntza-arloko esku hartze psikosozialak egin behar dira gizarte-eremuan eta nagusiki mistoak diren zerbitzuetan, eta horregatik guretzat derrigorrezkoa da:

- generoagatiko desberdintasunak agerian uzteko jarrera garatzea (hainbat faktore psikosozialetan, jokabide-ereduetan, giza elkarrekintzetan -harremanei eta emozioei dagokienez-, emakume gazteen behar espezifikoek ikusezintasunean, esku hartzearen esparruko hurbilketa zientifiko askoren ikuspegi androzentrikoan, eskubideetan eta aurretan dauden desberdintasun eragingarrietan eta beste hainbatetan adierazten direnak);
- emakumearen aurkako indarkeriaren modalitate guztiak prebenitzeko eta artatzeko mekanismoak eta protokoloak garatzea, esparru honetan ere adierazten direnak;
- emakumea ahalduztzera bideratutako ibilbideak prestatzea (eskubideak esleitzea eta indartzea, eskubideez baliatzea, ahuleziak haute-matea eta gainditzea, arreta bereizia ematea komeni denean) eta prozesuetan asko markatzen duten genero-rolak gainditzea (adibidez, maskulinitasuna bizitza sozialarekin edo enplegurako baliabideekin lotzea, edo, emakumeen ikuspegitik, familiaren arloari lotuta agertzen diren itzaropenak eta erantzukizuna);

- estrategia bereiziak garatzea. Baliabideek eta horien konfigurazioak ikuspegi hori kontuan hartu behar dute (planteamendu sexistetan erori gabe), espazio seguru eta abegikorrek garatuz. Esku hartzearen interseksionalitatea (bereizkeria-gazteria-emakumea zaugarritasun guztiena) eta osotasuna kontuan hartu behar dira;
- profesionalek berdintasunari eta emakumearen aurkako indarkeriari buruzko prestakuntza espezifikoa izan dezaten sustatzea;
- gizonekin lan egiten duten programen esparruan, maskulinitate berrii buruzko lan-ereduak garatu behar dira, eta emakumeen aurkako indarkeria-egoerei modu espezifikoan heldu behar zaie, modalitate guztietan.

Ondorioz, garatzen diren dispositibo eta zerbitzuek lehentasuna izan behar dute emakumeengan, gai izan behar dute genero-ikuspegia aintzat hartzen duten inklusio-jarduerak diseinatzeko, biktimizazio bikoitzak eta etsaitasuneko espazioak saihestuz, eta emakume gisa ere ahalduntzea aintzat hartuko duen arreta integrala garatuz. Ildo beretik, emakumearekin lan egiteko espezializazioa eska daiteke, baita emakumearen izaeraren eta mendekotasunarekin, gizarte- edo bizitegi-bazterketarekin duen harremanaren inguruko kezka eta seme-alaben arretan zaintzea eta esku hartzean amaren rola txertatzea ere.

1.3 Aldaketa ideologikoaren ondorioak eta eredu berriaren ezaugarriak

Aipatutako kontzeptu-esparrua hartzearen ondorioak askotarikoak dira.

Lehenik eta behin, “aldaketarako motibazioa” birpentsatu behar dugu, sartzeko baldintza gisa. Ezin da ezarri zerbitzu bat eskuratzeko baldintza gisa pertsonak bere bizitzan eraldaketa handiak egiteko beharra onartzea eta bere gain hartzea; izan ere, ziur aski, pertsona hori ez da konturatuko sentitzen duen beharraz bestelako arazo bat duela. Aurrerantzean nahikoa izango zaigu baztertutako pertsonak figura profesionala onartzea eta kalteak murrizteko eskaera egitea. Arazoaren kontzientzia hartzea eta subjektuak berak goberna dezakeen lan-plan bat eraikitzeke beharra esku hartzearen fase berantiaragoak dira.

Bigarrenik, eskakizun txikiko ereduak aukeratu behar dugu (sartzeko eta irauteko eskakizunei dagokienez), baita tarteko helburuak ere (kalteak

murritzeta), eta eredu terapeutikoa edo errehabilitatzailea alde batera utzi behar dugu, merezimenduaren ideia eta portaera-eredu estandarretara egokitzean oinarritutako esku hartze moralizatzaile eta finalista bati erantzuten diona. Zerbitzutik kanporatzea ez da irtenbidea, ezta esku hartzeko tresna ere. Zerbitzuak konponbidera bideratuta egon behar du, ez zehapenera.

Esku hartzearen helburuak ere birplanteatu behar ditugu. Autodeterminazioa, hau da, pertsonari behar duen laguntza ematea bere erabakiak hartzeko moduan egon dadin eta, ondorioz, bere komunitatearen barruan nahi duen bizimodua har dezan, eta ez hainbeste jokabideak aldatzeko konbentzitzeko moduan. Horrek laguntzaren kontzeptuan du korrelazioa, eta kontzeptu hori ez da ez fiskalizatzailea ez jokabideen kontrolatzailea, baizik eta harreman proaktibo batean, “pertsonaren eta proiektu komun baten inguruan artatzen duten profesionalen arteko aliantza dinamiko batean”, INCLUE proiektuaren eskuliburuan zehazten denaren arabera. Horren arabera profesionalak dira erabiltzaileei egokitzen zaizkienak, eta erabiltzaile horiek zentroko araubidearen arauetara.

Gainera, gai izan behar dugu sostengu eta laguntza eredu batean oinarritzeko. Laguntzak baliabideak eta estrategiak dira, edukiaren arabera dibertsifikatuak, eta irismenaren eta intentsitatearen aldetik aldagarriak, pertsona bat bere bizitzako testuinguru desberdinetan arrakastaz moldatzen laguntzen dutenak helburu baliotsuak lortzea sustatuz. Ildo horretan, PFP (Pertsonarengan Finkatutako Plangintza) aukeraren ondorioz, arreta-eredu taldekatuak ordeztu behar dira, kluster motakoak (mordo edo multzo motakoak) banakako laguntza profesionalen eredu baten alde, pertsonak nahi dituenak orekatu ahal izateko, pertsona horrek nahi duen erritmoan, pertsonak ahal duenarekin eta behar duenarekin bat.

Horretarako, baliabide malguak eta egokituak behar ditugu, esku hartze prozesuan pertsonaren (familiakoen eta komunitatekoen) laguntza naturalak integratuko dituztenak. Horrek honako hauek eskatzen ditu:

- arretaren intentsitatea egokitzea, pertsonak proposatutako helburuei aurre egiteko erakusten dituen baliabideekiko alderantzizko proportzioan;
- pertsona baliabidea baino lehenago dagoela kontuan hartzea: proze-

sua gauzatzen den lekua pertsonaren berezko lekua da, eta laguntza indibidualizatua Zerbitzuaren jarduera kolektiboaren programa baino lehen;

- taldeko edo bizikidetzako jarduerak egitea ez inposatzea edo exijitzea, bereziki sozializatu nahiz ez duten edo gizarteratzeko zailtasun bereziak dituzten pertsonentzat;
- ingurune irekian esku hartzeko eta bizitza independentea babesteko ereduak garatzea, erabiltzaileak bere eremu naturaletan (ingurunea eta helbidea, nagusiki) moldatzeko aukera izan dezan, arreta pertsonala eta etxeko arreta jasotzen duten prestazio teknikoekin, eta laguntza pertsonaleko prozesuak indartuz, nahitaez jarduera kongregatuekin lotuta ez daudenak;
- enplegua, berez edo bera bakarrik, gizarteratzea bermatzeko nahiakoa ez delako ideia onartzea; izan ere, pentsa daiteke, halaber, kasu edo egoera jakin batzuetan, gizarteratzeko prozesuek ez dutela zertan derrigorrez laneratzea behar, eta lehentasunezkoak diren beste bizi-dimentsio batzuk egon daitezkeela.
- zerbitzuak egokitzea, baliabidean baino lehen pertsonarengan zentratutako arreta eman dezaten. Baliabidea, nolana ere, helburu bat – gizarteratzea– lortzeko bitarteko bat da, eta ez helburu bat berez. Inork ez du erabateko gizarteratzea lortzen baliabide baten edo bestearen arauetara erabat egokituta dagoelako. Ikuspegi horretatik baliabidea da pertsona bakoitzaren beharretara egokitu behar dena, eta ez alderantziz. Horrek eskatzen du arian-arian laguntza-eredu ibiltariak eta etxekoak sartzea, ingurune irekian. Gure ustez, oinarri komunitarioko arretak bereziki eragin behar du hurbiltasun handiagoan hedatu behar diren eguneko zerbitzuetako prestazio teknikoaren indartzean, egoitza mailako laguntzak beharrezko kasuetara egokituz eta denbora laburrez, eta instituzionalizazioaren arriskua saihestuz.

Gizarte Inklusioa Sustatzeko Eguneko Zerbitzuaren ezaugarriak

2.1 Lehen eta bigarren mailako arretako zerbitzuak mugatzea

185/2015 Dekretuaren 5.3 artikulua arabera, foru-aldundiek eskumena izango dute Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemako Prestazio eta Zerbitzuen Katalogoko bigarren mailako arretako zerbitzuak hornitzeko. Zerbitzu horien artean, gizarteratzeko premiei erantzuteko eguneko zerbitzua edo zentroa dago, eta dekretu horren I. eranskineko 2.2.3 fitxan dago araututa. Zerbitzu honek hainbat prestazio tekniko eskaintzen dizkie erabiltzaileei, izaera askotarikoak, inklusiorako eta gizarteratzeko prozesura bideratuak, euren ohiko ingurunetik aldendu ez daitezen saiaturik eta gizarteratzeko ibilbidean banakako laguntza eskainiz.

Zerbitzu honen definizioak, lehenik eta behin, lehen eta bigarren mailako arretaren arteko mugaketa argitzea eskatzen du. Dakigun bezala, 12/2008 Legearen zerbitzuen katalogoak, oro har, udalei esleitzen dizkie lehen mailako arretakotzat jotzen diren zerbitzuak, eta foru-aldundiei bigarren mailako arretakotzat hartzen direnak. Nahiz eta kasu batzuetan emandako zerbitzua eskumen-maila bakarrari dagokion, kasu askotan sistema bikoitza ezartzen da eta horren arabera zerbitzu bera bi erakunde-maileri dagokie, eta zerbitzua bereizi egiten da arretaren intentsitateari, esku hartzearen helburuei, eskakizun-mailari edo arreta jaso dezakeen biztanleriari dagokienez. Beste eremu batzuetan, gizarte zerbitzuen funtzioen mugaketa hori egokia izan daiteke, baina gizarte-bazterketaren kasuan nolabaiteko nahasmena sortzen da, eta hori areagotu egiten da zorroari buruzko Dekretuak eremu horretan aurkezten dituen arazoetako batzuk kontuan hartzen badira (lehen edo bigarren mailako arretako zentro edo zerbitzu jakin batzuen edukia maila operatiboan bereizteko irizpide argirik eza; Dekretuan bazterketa-egoeran edo bazterketa-arriskuan dauden pertsonen zerbitzu edo zentro batzuen erabiltzaile potentzial gisa ez sartzea, etab.).

Hizpide dugun eguneko zentroaren kasuan, garrantzitsua da eztabaida hori, eskumenei dagokienez talka egin dezakeelako 1.7.2 fitxarekin. Fitxa hori gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako eguneko arreta zentroarena da, eta biztanleriaren profil berera bideratuta dago -gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonak-, kasu batzuetan funtzioen antzekotasuna dutenak eta arretaren jarraitutasunean gainjartzeak eta defizitak eragin ditzakeenak.

Zorroari buruzko Dekretuak zentro mota desberdinak bereizten dituzten elementu batzuk planteatzen ditu -baina ez beti era sistematikoan-. Elementu horietan, gutxienez, hauekin lotutako irizpideak konbinatzen dira: arretaren intentsitatea, egonaldiaren iraupena, erabiltzaileen profila, eskakizun-maila, sarbide mota eta baliabidearen izaera. Zorroari buruzko Dekretuak berak ezartzen duenaren arabera, lehen mailako eta bigarren mailako arretako zerbitzuak mugatu behar dituen oinarritzko irizpidea arretaren intentsitateari buruzkoa da. Ildo horretatik, lehen mailako arretako baliabideen izendatzaile komunak intentsitate txikia izan beharko du (eta ez pertsonak inklusiotik bazterketara doan ardatzean duen egoera, ez eskakizun-maila, ez egonaldiaren iraupena) eta, ordea, bigarren mailako arretako baliabideen izendatzaile komuna intentsitate ertaina eta handia izango da. Ondoren, irizpide horiek konbinatu ahal izango dira -zorroari buruzko Dekretuaren eta plangintza-prozesu honetan ezartzen diren akordio espezifikoaren arabera-, aukera desberdinekin egonaldiaren iraupenari, erabiltzaileen profilari, eskakizun-mailari, sarbide motari edo baliabidearen izaerari dagokienez.

Ondorioz, bazterketa baloratzeko tresnaren lehen irizpidea da -pertsonaren erresistentzia-gaitasuna, gutxienez intentsitate ertaineko laguntzak behar dituenak- Foru Aldundiaren barneko eskumen-muga ezartzen duena. Irizpide hori bat dator Bizkaiko Foru Aldundiaren Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zuzendaritza Nagusiak 2015eko urrian ezarritako irizpidearekin; horren arabera lehenengo irizpidearen arabera gizarte-bazterkeria jasateko arriskua duten diagnostiko-egoeran dauden pertsonekin esku hartzeko aukera ematen da kontuan hartuta kategoria diagnostikoa ezin dela eskumen-diskriminatzailea izan (Gizarte Zerbitzuei buruzko 12/2008 Legearen 27. artikulua zoritarreko eta okerreko inferentzia, bazterketa foru eskumenekoa baita, eta arriskua udal eskumena).

2.2 Gizarte inklusioa sustatzeko eguneko zerbitzua, bigarren mailakoa: prestazio teknikoak eta osagarriak

Zorroari buruzko Dekretuak gizarte-bazterketaren esparruan esku hartzeko zerbitzu paradigmatico gisa ezartzen du Eguneko Zerbitzua (edo zentroa), hurbiltasunaren eta eskakizun txikiaren parametroen arabera (gure esparru kontzeptual eta ideologikoaren aurrekontuak). 2.2.3 fitxan ezartzen denaren arabera “Hurbiltasuneko ekipamendu malgu eta irekia da, eguneko ordutegian arreta-ordu askotan irekita dagoena, eta pertsonari ahalik eta autonomia mailarik handiena ematea eta gizarteratzea du helburu. Laguntza intentsitate ertain eta altuko zerbitzua da, eta exigentzia baxu, ertain edo altukoa”. Horixe da, hain zuzen ere, esku hartze komunitario hurbilaren, kualifikazio handiko esku hartzearen eta laguntza intentsitate eta aniztasun handiko esku hartzearen aldeko hautua. Gainera, honako hauek eskatzen ditu:

- Esku hartze zehaztugabea. Kolektiboen araberrako sailkapen tradizionalak, ikuspegi honetatik, ez du inolako zentzurik: immigranteak, preso ohiak, toxiko-mendekoak, patologia duala, GIB, etxerik gabeko pertsonak, gaixotasun mentala..., justifikaziorik gabeko segmentazioa eta eskusiboa iruditzen zaigu (esku hartze sozialerako, gizarte inklusioa sustatzearen parametrotik).
- Zerbitzuen eta prestazioen osagarritasuna, eguneko zerbitzuaren ideiatik abiatuta. Eguneko zerbitzua gizarte zerbitzu bat da eta 185/2015 Dekretuaren 12.6 artikulua arabera laguntza formalen multzo bat da, elkarren artean bateragarri egin daitekeena, laguntza integrala eskaintzeko eta esku hartzea pertsona bakoitzaren premietara, gaitasunetara eta, ahal den neurrian, lehentasunetara eta testuinguruaren ezaugarrietara egokitze. Halaber, baliabide edo baliabide-konbinazio egokiena zehaztean, eta eredu komunitarioarekin bat etorriz, erkidegoan autonomia, parte-hartzea eta bizi-kalitatea prebenitzeko eta sustatzeko ikuspegiak hartuko dira. Alde horretatik uste dugu eguneko zerbitzua ez dela “eguna igarotzeko leku” gisa ulertu behar, zorroari buruzko Dekretuaren idazketaren arabera, aurrez aurreko helburu hutseko eta profil baxuko profesionalek sostengatzen baitute. Aitzitik, honela definitu behar da: “Gizarteratzea lortzeko bideratuta dagoen zerbitzu bat, banakako laguntza eskaintzen duena gizarteratzeko ibilbidean, lanerako, hezkuntzarako, terapiarako eta gizarteratzeko eta laneratzeko esku hartzeekin”. Balio erantsi handiko esku hart-

zeak dira, eta prestazio teknikoak eskaintzen dituzte (zorroari buruzko Dekretuan aurreikusitakoak, gutxienez).

Apustu hori azpimarratzeko, eta zorroari buruzko Dekretuak bi izen-dapenak (Zerbitzua edo Zentroa) eskaintzen dituela jakinda, lehenengoaren alde egin dugu, bigarrenaren erreferentzia arkitektonikoa eta itxia hausteko; izan ere, esku hartze asko hormetatik kanpo egin beharko dira. Esparrua ez da esku hartzearen erdigunea edo ardatza, pertsona baizik.

- Zorroari buruzko Dekretuaren arabera, prestazio teknikoak ematea (intentsitatearen araberako neurriak, hau da, pertsona bakoitzeko prestazio profesionalaren kopurua eta denbora-tartea). Gaur egun agerian jartzen zaizkigun premietara egokitutako intentsitateak, oro har, eskura ditugun baliabide eta bitarteko ia guztietan, prestazio teknikoen hedapen esanguratsua dakarkigu berekin, irismen handiagoarekin eta gizarteratzeko behar diren premietara egokituta. Bidezko fitxan aipatzen direnak honako hauek dira:

1. Gizarte-laguntza, erabiltzaileei laguntza instrumentala, emozionala, hezitzailea eta harremanetakoa emanez.

2. Gizarte- eta hezkuntza-arloko esku hartzea eta esku hartze psikosoziala, honako hauek barnean hartuta:

3. Esku hartze psikosoziala, pertsonen inguruneko egoerak eta testuinguruak aldatzeko eta hobetzeko. Aldaketak bultzatu eta sustatzea pertsonen jokabide-errepertorioetan, bai eta familia- edo komunitate-baldintzetan ere, egoera ahul edo gizarte-zailtasun bat sortzen edo mantentzen duten faktoreak murriztu eta/edo desagerarazteko.

4. Hezkuntzako edo gizarte- eta hezkuntza-arloko esku hartzea: erabiltzaileek, profesional batekin duten hezkuntza-harremanaren bidez, jarrera eta ohitura desegokiak aldatzen dituzte, eta jarrera eta ohitura egokiak hartzen dituzte beren kabuz moldatzeko eta edozein testuingurutan gizarteratzeko. Banaka, familian, taldean eta/edo komunitatean garatu ahal izango da, hainbat testuingurutan: ikastetxea, familiaren etxea eta komunitate-ingurunea. Bertan

sartzen dira, besteak beste, hezkuntza aisialdiko jarduerak, kaleko hezkuntza, familia hezkuntza, etxeko hezkuntza eta krisi egoeran dauden pertsona eta familientzako orientazioa. Esku hartze horrek prebentzio-funtzioa izango du, eta, horren ondorioz, mekanismoak sortu beharko dira biztanleria hartzailea zein testuingurutan garatzen den antzemateko, agertzen diren testuinguruetan beharriak eta gabeziak identifikatuz, eta prebentzio-ekintzak garatuz.

5. Lanerako edo lan-aurreko esku hartzea: horren bidez, erabiltzaileek, gaikuntza-jardueretan parte hartuz, jarrera, ezagutza eta trebetasun erabilgarriak eskuratzen edo garatzen dituzte beren kabuz moldatzeko eta gizarteratzeko, lan-eremuan aplika daitezkeenak (enplegurako prestatzea). Gaikuntza (trebakuntza) integraleko jardueren helburua da lan-eremuarekin lotutako egokitzapen-trebetasunak garatzea eta hobetzea, baina ez soilik lan-eremuarekin lotutakoak, autonomia pertsonala eta erabiltzaileen inklusio integrala bultzatzen duten aurrerapenak garatzea bilatuz.

6. Estimulazio- edo errehabilitazio-esku hartzea: laguntza edo estimulua ematea ahalik eta autonomia-mailarik handiena mantentzeko edo eskuratzeko beharrezkoak diren jarrera, trebetasun edo gaitasun fisiko, kognitibo edo konduktual eta instrumentalak eskuratzeko, garatzeko, kontserbatzeko edo berreskuratzeko.

7. Artekaritza-bitartekaritza. Horren bidez, pertsona bere gizar-te-gaitasunak garatzera bideratuko da, eta pertsonaren eta bere familia-, talde- edo komunitate-ingurunearen arteko elkarrenergina hobetzen lagunduko du. Besteak beste, honako jarduera hauek hartuko ditu barnean:

- Gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonak gizarteratzeko laguntza sare sozialak sustatzea (elkartean sar daitezen sustatzea, pertsona horien elkartegintza sustatzea, bizitzan eta toki-ingurunean parte har dezaten sustatzea, adiskidetasun-sareak, auzo-sareak eta abar sustatzea).
- Gizarte-eragileak (eskola, enpresa, bizilagunak, merkataritza, udala) gizarte-zailtasunak dituzten kolektiboak gizarteratzeko prest egon daitezen bultzatzea, informazio egokia eta haien ikuspegi positiboa helaraziz eta elkartasuneko eta gizarte-lanki-

detzako balioak sustatuz.

- Familiarekin esku hartzea, pertsona berriz ere familiarekin harremanetan jarri daitekeela balioesten denean, eta hark hala nahi duenean.
- Jarraipenaren balorazioa.

- Prestazio osagarrien hornidura. Ildo beretik, 185/2015 Dekretuan jasotakoarekin bat etorriz, prestazio osagarri eta/edo gehigarri hauek bermatu beharko dira:

1. Mantenua, garbiketa, kontsigna, higiene pertsonala eta garbitegia

2. Osasun-prestazioak, hala badagokio, edo gizarte zerbitzuen esparruko prestazioak, pertsonaren autonomia funtzionalaosatzen eta sustatzen baitute eguneroko bizitzako jardueretarako, honako hauek barne hartuta:

- Medikuen aginduz sendagaiak ematea.
- Adierazitako jarraibide eta tratamendu medikoen kontrola eta jarraipena.
- Mediku-kontsultetara edo -probetara laguntzea.
- Dagozkion osasun zentroekin koordinatzea.

- Gure ereduan zorroari buruzko Dekretuan zerbitzu-tipologia horretarako jasota ez dauden beste prestazio tekniko batzuk sartzea. Pentsa daiteke inklusioa sustatzeko prozesu batean esku hartzeko aukerak ez direla lehen aipatutako prestazioetan agortzen, eta, beraz, ereduan zorroko beste zerbitzu batzuk sartzeko aukera planteatu behar da, baztertuta dauden edo baztertuta geratzeko arriskuan dauden pertsonen irekiz: bizitza independenteari laguntzeko zerbitzua (2.7.2.1); eta familliekiko esku hartze sozioedukatiboko eta/edo psikosozialeko zerbitzua (2.7.3.1), beti ere honako hauek bermatuz:

1. Familiarekiko esku hartze sozioedukatibo eta/edo psikosoziala, hitzartutako zerbitzuaren esparruan laguntza jasotzen duen erabiltzailearen familia- edo bizikidetza-unitateei laguntzera bideratutako harreman-prestazio batzuk barne hartuko dituen, honako helburu honekin:

- Laguntza eraginkorrak garatzea, ohiturak, portaerak, pertzepzioak, sentimenduak eta jarrera desagokiak egokiagoekin ordeztuko, bai eta beharrezkoak diren gaitasunak (jarrerak, eza-gutzak, irizpideak, jarraibideak, trebetasunak) eskuratzeko edo garatzeko ere, haien kargura dauden pertsonen bizikidetza eta/edo zaintza egokia ahalbidetzeko, hala badagokio, gurasoen, familien eta bizikidetzaren eginkizunak eta erantzukizunak behar bezala betetzea eragozten duten alderdiak aldatuz.

- Bizikidetza-testuingurua gehiago hondatzea prebenitzea, jokabide desagokiei edo krisi egoerei eusten eta heltzen saiatuz.

2. Bizimodu independentea babestea, Eguneko Zerbitzuak garatu beharreko bizi-programa independente batetik abiatuta artikulatuko dena. Programa hori gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen zuzenduta egongo da, etxe partikularretan bizi badira eta laguntza behar badute beren kabuz moldatzeko eta komunitatean aktiboki parte hartzeko. Laguntzaren arloko ekintzen multzo antolatua eta koordinatua izango da, bizitza independentearen bidez gizarteratzeko prozesuan laguntza emango diona, modu dinamikoan, malguan eta pertsona bakoitzaren beharretara egokituta. Apustu honek eskatzen dituen prestazio teknikoak, gizarte-bazterketarako eguneko zentroen ezaugarriez gain, honako hauek dira:

- Arreta pertsonala: horren bidez, erabiltzaileek laguntza jasotzen dute, zati batean edo osorik, (i) beren zaintza pertsonalerako beharrezkoak diren eguneroko bizitzako oinarritzako jarduerak egiteko, bereziki, jaiki eta oheratzeko, garbitzeko, lekualdatzeko, jateko edo beren ingurunearekin lotzen dituzten beste oinarritzako funtzio batzuetarako, edo (ii) jarduera instrumentalak egiteko komunikatzeko eta familia- eta komunitate-ingurunera iristeko. Era berean, baita, hala badagokio, baita horiek egiteko beharrezkoak diren trebetasunak entrenatzea ere.

- Etxeko arreta: prestazio honen bidez, erabiltzaileek laguntza jasotzen dute, partziala edo osoa, eguneroko bizitzako jarduera instrumentalak egiteko, bereziki, elikadurarekin, jantziekin eta beren bizitza garatzen duten etxebizitzako instalazioen man-

tentze-garbiketekin lotutako etxeko lanak egiteko, haien antolamendua erraztuz, eta, hala badagokio, lan horiek egiteko beharrezkoak diren trebetasunetan entrenatzea barne hartuta.

3. Eguneko Zerbitzu guztietan ingurune irekian esku hartzeko plan teamenduak garatzeko beharrizana, bereziki gizarte-bazterketa larrian daudenei eta, batez ere, bizilekurik ez dutenei zuzenduta, eta banakako laguntza-eginkizun intentsiboak indartzeko beharra, lehenentasunez bizi-eredu independentetik abiatuta, ostatu-zerbitzuen hornidura eta banakako laguntza-zerbitzuen horniduratik bereizteko aukera finkatu ahal izateko.

Arestian aipatutako elementuetako batzuek berekin dakarte herritarrei maparen eta zorroari buruzko Dekretuaren bidez aitortzen zaizkien eskubideak nolabait zabaltzea. Eskubideen definizio horretatik harago joan daitezkeen irizpideak ezartzeak –adibidez, gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen bizimodu independentea laguntzeko programa bat garatzea, gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako plazak sortzea okupazio-zentroetan edo housing first metodologiari erantzuten dioten eta intentsitate handiko eta eskakizun gutxikoak diren etxebizitzaren sare bat garatzea– ez dakar berekin zerbitzu horiek Gizarte Zerbitzuen Legeak aitortzen duen eskubide subjektiboari lotutako prestazio gisa ulertzea, baizik eta Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zuzendaritzak modu osagarrian (batzuetan, modu esperimentalean) garatzen dituen zerbitzu gisa baizik, zorroari buruzko Dekretuan eta Zerbitzuen Mapan ezartzen diren betebeharez gain.

- Batzuetan, beharrezkotzat jotzen da prestazio ekonomikoen sistema bat garatzea, diru-sarrerak bermatzeko sistemaren osagarria, erabiltzaileari autonomia handiagoa eman ahal izateko, biziraupen materiala eta ostatu autonomoko baliabideen edukitza bermatze aldera, baldin eta pertsona horri behar dituen laguntzekin eusten bazaio, sistemaren eraginkortasun handiagoa lortzen laguntzeko.

Zerbitzua egituratzea sare osoan: profilak, ostatu-hornidura eta lurralde-banaketa

3.1 Eguneko Zerbitzuaren hartzaileen profilak

Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zuzendaritzak aukeratu duen gizarte-bazterketaren arretarako ereduaren definizioak (bizi-kalitatara eta laguntzak indibidualizatzerara bideratua) berekin dakar zerbitzu jakin batzuetarako sarbidea zabaltzea –eta, bereziki, Eguneko Zerbitzuetarako sarbidea zabaltzea– gizarte-bazterketako gizabanako edo profil ireki eta heterogeneoei, neurri handi batean banakako esku hartzeak edo esku hartze pertsonalak egitea aurreikusten baitugu (nahiz eta fokua bere ingurune komunitarioa dela ezarri, ez nahitaez eguneko zerbitzuak irudikatzen duen errealitate bildu eta plurala).

Bereziki, beharrezkotzat jotzen da premia-eskakizunak malgutzea, baldin eta lortu nahi dena sistemak gaitasun handiagoa izatea bada, pertsonak gizarteratzeko benetan behar dituzten laguntzak garatzeko. Eta, administrazio-egoerari dagokionez, komenigarritzat jotzen da horiek gainditzea, baldintza horiek (erroldatze-antzinatasuna edo administrazio-egoera) egoera hori larriagotzen edo luzatzen duten bazterkeria- edo marjinazio-ondorio bihurtzen direnean.

Era berean, gizarte-bazterketako egoeraren balorazioa, ondoriozko kategoria diagnostikoa eskainiko diguna (gizarte-bazterketako egoerak bakarrik sortzen du foru erantzukizunaren mailari dagozkion laguntzetako bat edo batzuk jasotzeko eskubide subjektiboa) eta diagnostikoa bereiztea komeni zaigu, esku hartzeko programarik egokiena eta arretaren xede diren pertsonentzat eskatzen diren intentsitate-mailak eskainiko baitizkigu. Hemen berriro gogorarazten dugu intentsitate ertaineko edo

altuko maila bat foru erantzukizuna izango dela, eta, beraz, intentsitate ertaineko edo altuko laguntza-mailak behar dituzten bazterketa-arri-
kuan dauden pertsonekin esku hartzea eskumen-maila horri egokituko
zaio, baina ematen diren zerbitzuen eskubide subjektiboaren eta doako-
tasunaren bermerik gabe.

Adina da mugatzeko beste baldintzetako bat. Zorroari buruzko Dekre-
tuaren fitxan 18 eta 64 urte bitartekoak aipatzen dira. Argi dago goiko
muga hori ez datorrela bat 2.4.5 fitxan aurreikusitakoarekin (gizarterat-
zeko egoitza zerbitzuak). Fitxa horrek ez du adin-mugarik ezartzen, eta,
beraz, 64 urtetik gorako gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonak
egoitza zentroan bakarrik artatu ahal izango lirатеke (eta hori ez dator
bat lehen deskribatutako hurbiltasun-printzipioarekin eta ikuspegi ko-
munitarioarekin eta indibidualizazioarekin). Ondorioz, ez da adin-mugarik
ezarriko eguneko zerbitzu batetik eman daitezkeen laguntzak jasotzeko.

Azkenik, sarbide-eskakizunetan jasotako betebeharrari buruzko guztia
aipatu behar da. Eskakizun horiek guztiak berrirakurtzera eta bir-
planteatzera eramango gaitu, eta, bereziki, gizarteratzeko prozesuare-
kin edo bizikidetza-eskakizunekin lotutako kontzientzia, motibazioa eta
konpromisoari erreferentzia egiten diotenak; halakotzat hartuko da era-
biltzaileek laguntza eta esku hartze profesionala eskatzeko eta onartzeko
duten gaitasuna, gutxienez prozesu desozializatzailea geldiaraztea edo
asistentzia aringarria lortzea; antolaketan, taldean edo bizikidetzan parte
hartzea eskatu gabe, pertsonak berak ez daudenean horri aurre egiteko
moduan.

3.2 Ostatua eguneko zerbitzuaren prestazio kualifikatu gisa hornitzea

Egoitza-baliabideen hornidurari (2.4.5. eta 2.4.6. fitxak) dagokionez dugun
ustearen abiaburua da kontuan hartu behar dela artatutako biztanlerian
duten eragina, oro har, “testuingurutik ateratzekoa” dela, bai pertsona
bere bizitza-ingurunetik eta ingurune geografikotik ateratzen duelako,
laguntza naturalak zailtzen dituelako eta “bizikidetza terapeutiko” behar-
tua dakarrelako. Defendatzen dugun ikuspegiaren barruan sartzen dira,
ordea, oinarri komunitarioko baliabide normalizatu eta ez-estigmatizat-
zaileak, erabiltzailearen ahalduntzea, parte-hartzea eta eskubide subje-
ktiboak esleitzea bultzatzen dutenak, baita etxebizitza-sistemari dagoz-
kionak ere.

Aurrekoa ezarrita, gure premisa euskarri artifizialetatik ez erantzutea da, erabiltzaile bakoitzaren gizarteratzearen ikuspegitik hain kaltegarria ez den beste esku hartze bat egin daitekeenean. Horren ondorioz pertsonaren arreta nagusia (esku hartze sozialaren atal nagusia) Eguneko Zerbitzuan oinarritu behar da, eta zerbitzu horretan eskainiko dira prestazio tekniko guztiak, pertsona bakoitzak behar dituen intentsitate mailakagarriekin. Egoitza-laguntza, nolanahi ere, osagarria izango da, eta bakar-bakarrik eskaini behar da, baldin eta pertsonak ezin badu bere burua sostengatu, ezta laguntzarik gabe ere, edo egoitza-arreta bateratua edo beste laguntza batzuk behar izatea gomendatzen duten arrazoiak daudenean ere (adibidez, segurtasuna, indarkeria matxistaren biktimen kasuan). Gainerako kasu guztietan, Eguneko Zerbitzuei dagokie aipatutako prozesuei laguntzeko balio duten etxebizitzak eta bizitoki normalizatuak kudeatzea (etxean bertan arreta emateko moduan, etxebizitza partekatuetan, eguneko zerbitzu bakoitzean integratutako “housing first” metodologian, gizarte-pentsioetan edo beste edozein ostatu modalitatetan), bizikidetzako bitartekaritza barne, eta erabiltzaileek etxebizitza horiek eragiten dituzten gastuei aurre egiteko egin behar duten ekarpen ekonomikoa babestu, gainbegiratu eta kontrolatzea.

Prestazio gehigarri gisa, etxeko arretarako prestazio tekniko bat ematen dugu eta horrela egoitzan plazarik ez duten erabiltzaileek (laguntzadun estatutik bereizita) “laguntza partziala edo osoa jaso ahal izan dezaten eguneroko bizitzako jarduera instrumentalak egiteko, bereziki, elikadura-rekin, jantziekin eta beren bizitza garatzen duten etxebizitzako instalazioen mantentze-garbitzekin lotutako etxeko lanak egiteko, haien antolamendua erraztuz, eta, hala badagokio, lan horiek egiteko beharrezkoak diren trebetasunetan entrenatzea barne hartuta.

Aurrekoarekin koherente jokotuta, egoitza- edo bizitoki-baliabideen artean espero daitekeen igarotzeak, ez dakar prozesuen porrotik, ez eta birlotura-prozesurik ere, hezkuntzaren arloko erreferentzia, azken batean, bermatuta dagoelako esleitutako Eguneko Zerbitzuarekin. Horrela, berriro ere, Eguneko Zerbitzuaren jardueraren erdigunean jartzen dugu lehen mailako loturak lehengoratzeko (familiakoak eta erkidegokoak), eta lotura horiek ez dira ordezkatu behar dispositibo eta baliabideak partekatzen dituzten pertsonekin.

3.3 Zerbitzuen baldintzak, intentsitateari, iraupenari edo eskakizunari dagokienez

Arreta eskaintzeko ereduaren definizioak, kontuan hartuta horretatik atera behar dela Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zerbitzuen Mapa, halaber, zentroei esleitzen zaizkien baldintzetako batzuei buruz hausnartzea eskatzen du, bereziki eskakizun-mailari, egonaldiaren iraupenari edo arretaren intentsitateari dagokienez. Gizarte Inklusioa Sustatzeko Zerbitzua birplanteatzeko prozesuaren barruan, zerbitzu dibertsifikatuen aldeko apustua egin dugu. Zerbitzu horietan, ezarri diren elementuak, diziplina anitzeko lanetekin eta zorroari buruzko Dekretuan definitutako prestazio teknikoak hibridatzen dituzten baliabideekin konbinatzen dira.

Zerbitzu horiek erabiltzaileei aldi baterako arreta ematen laguntzen dute. Hori denboran mugatutako esku hartze baten planteamenduan gauzatu litzateke, eta berrikusgarria izango litzateke hura luzatzeko, amaitzeko edo intentsitate-maila aldatzeko. Hala, arreta intentsitate maila ezberdinak eskaini ahal izateko antolatuko da zerbitzua. Era berean, esku hartzeko ibilbide bat planteatuko da, eta horren garapenak agerian utziko du mugarri eta adierazle objektibagarriek aurrera egin dutela; mugarri eta adierazle horiek kasu guztien eskaeraren formulazioan eta birformulazioan eta Banakako Arreta Plan guztien ebaluazioan zehaztuko dira eta esku hartzeko espazio artikulatu bat izango dute hezkuntzaren eta terapiaren edukien arloko apustua egiten dutela adierazten duten familiekin eta/edo bizikidetza-errealitateekin.

3.4 Mapan jasotako hurbiltasun-mailetara egokitutako zerbitzuak

Onartutako lurralde-antolamenduaren arabera, gizarteratzeko bigarren mailako arretako eguneko zerbitzuak sektorearen eremu geografikoan zabaldu behar dira (eskualdeen batura, 200.000 eta 400.000 biztanle bitarteko populazio-eremuarekin). Mapak eskatzen duen hedapenean sakontze aldera, lehen eta bigarren mailako arretaren jarraitutasuna bermatuko duten ereduaren alde egiten dugu, nolabait esateko polibalentea izango den zentro bakarraren bidez, intentsitate eta eskakizun maila aldakorrak eta prestazio teknikoen konbinazio desberdinak artikulatu ahal izateko, pertsona guztien behar zehatzen arabera, erakundearen arteko koordinazio zailaren ondoriozko arazoak saihesteko ahalegina eginda. Era berean, zerbitzuek sektore arteko ikuspegian hazi behar dute: osasun-sistemari (bereziki osasun mentalari dagokionez), etxebizitzari, enpleguari edo hezkuntzari dagokienez (HHE...).

3.5 Baliabide berrietan kontuan hartu beharreko elementu gehigarri batzuk

Aipatutako elementuekin batera, funtsezkoa da baliabide berriak definitzeko elementu gehigarri batzuk ere kontuan hartzea.

- Kasuaren koordinazioa eta erreferentziako profesionalaren zeregina indartzea gizarte inklusioa sustatzeko prozesuetan. Orain arte eguneko zerbitzu guztiek ez dute laguntza hori izaten.
- Boluntariotzaren zeregina, garrantzitsua izanik, erlazioen arteko funtzioak garatzera eta lotura komunitario informalagoak garatzera bideratzen da, eta ezin du ordeztu esku hartze sozialeko arloetan tituludun profesionalek nahitaez eman behar dituzten prestazio teknikoetako bat ere.
- Genero ikuspegia garatzea, emakume izatearen eta gizarte bazterketaren arteko harremana aintzat hartuko duena.
- Esku hartze psikosoziala indartzea, gizarteratzeko baliabideetan nahitaezko prestazio tekniko gisa.

Bibliografia

- Ararteko (2016). La situación de los servicios sociales municipales en la Comunidad Autónoma de Euskadi. Situación actual y propuestas de mejora. Seriea: Txosten Bereziak, Gasteiz.
- Blanco, J., et al. (coords.), (2015). Modelo Inclúe. La apuesta por una atención de calidad en el ámbito de la inclusión social. Vigo, Emaús Fundación Social Taldea.
- SIIS Centro de Documentación y Estudios, (2015). Reordenación de la red de recursos y programas para la inclusión social de Gipuzkoa. Zerbitzuan, 59. zenbakia.
- Zalakain, J., (2017). Sistemas de bienestar y sociedad inclusiva: de la inclusión activa a la activación inclusiva. Documentación Social, 186. zenbakia.
- Fantova, F., (2017). Servicios Sociales e inclusión social: análisis y perspectivas en el País Vasco. Zerbitzuan, 64. zenbakia.

Eranskina

2.2.3. Gizarteratze-premiei erantzuteko eguneko zerbitzua* edo zentroa.

Definizioa	Zerbitzu hau eguna-igaztertzeko toki bat lurralde historikoan finkatuta eta gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen gizarte-inklusiurako zerbitzu bat da, balio anitzekoa; luzaroko arreta eskaintzen die, betiere pertsona bere ohiko inguruetik bereizi gabe, baita gizarteratze ibilbidean laguntza indibidualizatua eskaini ere, ikuspegi integral batetik begiratuta, arlo okupazionalako, hezkuntza-arloko, arlo terapeutikoko eta behar bada lan gizarteratze-arloko esku-hartzeak uztartuta.	
Helburua	Profesionalen taldeek osatzen dute, eta hauek hurbileko ekipamendu malgu eta irekien bidez egun osoan arreta emateko ordutegi zabalean erabiltzaileari laguntza teknikoak ematen dizkiote; talde horien helburua honako hau da: pertsonak ahalik eta autonomia-mallarik handiena. <i>Babes-intentsitate ertain eta handiko zerbitzua da.</i> Eskakizun-maila txiki, ertain eta handiko zerbitzua da; erabiltzaileei honako konpromiso hau eskatzen zaie: arreta personalizatuko programan eta beraien programazio indibidualean definitzen diren ekintzak gauzatzeko konpromisoa. Laguntzak emateko modua dinamikoa, malgua eta pertsona bakoitzaren beharrianetara egokitua izango da. Hauak dira haren helburuak: a) Bermatzeko oinarritzko beharrianak asetzen direla eta eskaintzea bizi-kalitatearen gutxieneko baldintza batzuk —kalitatea laguntza jasotzen duten pertsonen bizi eta definitzen duten moduan ulertuta—. b) Pertsonak etxebizitzan molda daitezen erraztea, ezagutza praktikoaren bidez. c) Haien gizarte-integrazioa komunitatearen ingurunean erraztea, senide, lagun, lankide eta auzokoeiko harremanen sarea bultzatuz. d) Haien segurtasun-sentimendua, autoestimua, autozainketa eta gizarte-interakzioa handitzea. e) Beharrezko laguntzen bidez, euren etxean bertan bizimodu independentea izan dezaten ahalbidetzea. f) Gainerako pertsonen dituzten aukeren berdintasunerako eskubideak erabiltzen laguntzea. g) Bizitzeko estilo propioa izan dezaten ahalbidetzea, eta bizitza independenterako aukera ematea. h) Bizitzaren eremu guztietan komunitatearen ingurunean parte-hartze aktiboa izan dezaten erraztea. Eginkizun horiek betetzeko, zerbitzuak esku-hartzeak artikulatu ditzake (indibidualak, senideekin edo eta taldeetan), zeinak garatuko diren familiaren etxebizitzan (etxeko hezkuntza, eta familiaren esku-hartzea) edo etxebizitzatik kanpo, esku-hartze sozioedukatibo eta psikosozialen bidez.	
Prestazioak	Gizarte-zerbitzuarenak: Lagun egite soziala Gizarte- eta hezkuntza-arloko eta arlo psikosozialeko esku-hartzea: estimulaziokoa edo errehabilitaziokoa; hezkuntza-arlokoa; arlo psikosozialekoa; arlo okupazionalakoa edo lanaren aurrekoa. Jarraipen-balioezpena. Bitartekaritza - bitartekotza. Arreta pertsonala Etxeko arreta Osagarriak: Mantenua. Garbitasuna Kontsigna. Higiene pertsonala ikuztegia. Ostatua edo ostatua bilatzeko laguntzak. Enplegua Aurreprestakuntzako eta prestakuntzako prestazioak, laneratzera eta lan-munduratzera, hala dagokionean. Lan-bitartekotza, hala dagokionean. Osasun sistemarenak: Intentsitate ertaineko osasun-prestazioak, behar izanez gero.	
Hartzaileak	Egoera Gizarte-bazterkeriako egoeran edo egoera horretan egoteko arriskuan daudenak (I. Irizpidea) Adina 18-64 urtekoak 18 urteko pertsonak edo urte gehiagokoak	

Lortzeko baldintzak.	Administraziokoak	Eskaera dataren aurreko 6 hilabetean EAEko edozein udalerrian errolatuta egotea. Gizarte zerbitzuei buruzko Legearen 3. artikuluan jasotako titulartasuneko betekizunak eta eskabidea aurkeztean Lurralde Historikoko udalerrri batean errolatuta egon beharra.	
	Premiazkoak	Zerbitzua maila baxuko eskakizunetik pentsatuta dago, gizarte-bazterketako egoera larrienean dauden pertsonen erantzuna eman ahal izango dien maila baxuko esku-hartze bat ahalbidetzeko. Bi bidetara zabaltzen da: -sarbiderako eta zerbitzuan jarraitzeko betekizunak malgutuz - tarteko helburuak ezartzeko eta kalteak murrizteko aukerak emanez.	
		11.1.b) Behar den ARRETA EDO LAGUNTZA formaleko mota	Gizarteratze-ibilbidea egiteko laguntzak behar izatea, aringarriak edo kalteak murrizteko badira ere.
		11.1.b) BEHAR DEN ARRETA EDO LAGUNTZA FORMALEKO INTENSITATEA	a) Intentsitate ertain edo handiko babesa behar izatea gizarteratze-ibilbidea egiteko.
	11.4.f) art. Ez egotea zerbitzua edo prestazio ekonomiko eskuratzeko bazterte kasu izan daitekeen EZAUGARRIRIK EDO INGURUABARRIK.	PERTSONAK BERE EGOERAREN AURREAN DUEN JARRERA	c) bere egoera zabetzea eta aldatzeko motibazioa izatea Esleitutako zerbitzuan dagokion erreferentziako hezitzailearen figurarekiko laguntza-harremana onartzea
		PERTSONAK BERE GIZARTE-EGOERA GLOBALARI DAGOKIONEZ HARTU BEHAR DITUEN KONPROMISOAK	b) gizarteratzeko eta laneratzeko edo arlo okupazionalerako ibilbide bat egiteko konpromisoa hartzea Esku-hartze profesional bat eskatzea eta onartzea: haren helburua, gutxienez, hau izango da: desozializatzeko prozesu bat geldiaraztea edo laguntza aringarri bat lortzea.
		ZERBITZUAREN EDO ZENTROAREN ERABILERARI DAGOKIONEZ HARTU BEHARREKO KONPROMISOAK	Gutxienez narriadura pertsonala ekiditeko edo epe ertaineko helburuak lortzeko diren laguntzak onartzea.
		PERTSONAK BERE GIZARTE-EGOERA GLOBALARI DAGOKIONEZ HARTU BEHAR DITUEN KONPROMISOAK	e) Ez uko egitea kasuan-kasuan dagokion tratamenduari, gaixotasun infekzio-kutsakor bat eta/edo gaixotasun mental bat izanez gero.
		BIZIKIDETZARAKO BALIABIDE PERTSONALEN EGOERA ETA/EDO PERTSONA ARTEKO HARREMANAK, KOMUNITARIOAK ETA SOZIALAK EZARTZEKO.	f) Jokabide nahasterik Zerbitzuaren funtzionamendua edo zerbitzuko bizikidetzak normala larriki nahas dezakeen edota pertsonarentzat berarentzat, beste erabiltzaile batzuentzat edo profesionalentzat arriskutsua izan daitekeen jokabiderik ez agertzea. Ez da eskatuko erakundean, kolektiboan edo bizikidetzan parte hartzeko, pertsonak ez badaude dimentsio horri eusteko baldintzetan.
		OSASUN-LAGUNTZARAKO BEHARRIZANA	d) Gizarte-zerbitzuen sareko aukera eta dotazioetatik kanpo dagoen osasun-laguntza espezializatutik eta/edo iraunkorrik behar ez izatea.
		OSASUNA EGOERA	Ez egotea beren egoera erabat aldatu dezakeen ezegonkortasun klinikoko egoera batean edo mendekotasun-gradu batean.
	Koordinaketa	Zerbitzua ez dago koordinaketaren pean	

*GIZARTERATZEKO EGUNEKO ZENTROAREN EZAUGARRI OROKORRAK: Dokumentu honek Gizarte Inklusioa sustatzeko Zuzendaritzak 185/2015 Dekretuko gizarte zerbitzuaren diseinuari egindako aldaketak islatzen ditu. Horrela, gorrit azpimarratu ditugu bultzatutako aldaketak eta hobekuntzak, bai zerbitzuaren helburuan, baita prestazioetan eta baldintzetan ere. Beste alde batetik, marratu egin ditugu zenbait baldintza eta definizio, pertsonak jasotzen duten arreta hobetzeko helburuarekin.

